

4. Арндт Х. Банальность зла: Эйхман в Иерусалиме. М.: Европа, 2008; Арндт Х. Источники тоталитаризма. Москва: ЦентКом, 1996.
5. Московская А. Связь между банальным и радикальным злом в этике Ханны Арндт. In:
6. <https://cyberleninka.ru/article/n/svyaz-mezhdu-banalnym-i-radikalnym-zlom-v-etike-hanny-arendt/viewer>
7. Интервью с пленными РФ. <https://www.youtube.com/c/volodymyrzoilkin>; 60 бесед с врагом. Интервью НВ с блогером из проекта Ищи своих, который выкладывает на YouTube разговоры с пленными оккупантами: <https://nv.ua/ukraine/events/plennyye-voennye-rf-v-ukraine-ishchi-svoih-intervyu-s-youtube-blogerom-proekta-zolkinyum-50232442.html>
8. Бибихин В. «Vitaactiva» Ханны Арндт. In: http://www.bibikhin.ru/vita_aktiva_hanni_arendt
9. Ясперс К. О виновности. Москва: Прогресс, 1999.

RISCURILE ȘI DEZASTRELE PENTRU SĂNĂTATEA ȘI SUPRAVIEȚUIREA OMENIRII

Ion Mereuță, dr. hab. șt. med., prof. univ., director
 Institutul de Fiziologie și Sanocreatologie, Chișinău, R. Moldova
ion.mereuta@usmf.md

HEALTH RISKS AND DISASTERS AND THE SURVIVAL OF HUMANITY

The article takes a philosophical look at the risks and disasters to human health and world survival. Both risks and disasters are described: natural, global, regional, geographical, biological, systemic, nuclear, anthropogenic, geological, cosmic, anthropogenic, existential, and others. It argues for the need to develop universal intellect, noospheric consciousness, awareness of nanotechnologies, artificial intellect, etc.

Pe parcursul apariției istoriei și dezvoltării, omenirea a fost supusă diferitor riscuri și amenințări. Fiecare epocă a dezvoltării sale, civilizațiile au fost apreciate de anumite fenomene atât biologice, cât și social-economice, ce au marcat viața umană. Chiar dacă specificul epocii noastre, a mileniului III este marcat de fenomenele globalizării, europenizării și

digitalizării, tehnologiile descoperite de *Homo Sapiens* și *Homo digitalus* pune în pericol biosfera, biodiversitatea și însăși viața. Omul în coabitare cu mediul ambiant, a conștientizat corelația om-natură-societate, dar și cosmosul, biosfera, procesele evolutive, pământul, civilizațiile, rasele și națiunile, interconexiunile, dar și pericolul separatismului, naționalismului și terorismului. Sub acest aspect, și fiind impus de împrejurări, se cere și studierea mai profundă a problemelor, riscurilor și dezastrelor, care pun în pericol existența umană și supraviețuirea omenirii. Așadar, evlavie pentru viață, bioetica și supraviețuirea însăși a speciei umane, devine o problemă globală chiar de însemnătate noosferică [1].

Aceasta induce cerința de la omul contemporan, de la civilizația umană, să dezvolte un intelect universal, o gândire noosferică, a dezideratelor de biosferohomocentrism și de divinitate. Mai mulți filosofi au argumentat diverse concepții, ca bioetizarea, homocentrismul, noosferizarea sau cosmoantropotehnologicitar, necentrismul, a societății informaționale și altele. Alții au descris principiile securității Terei și omenirii, bioetica cosmică, divinitatea și eternitatea, ecologia și cultura, interconexiunea lor și altele [5].

Analitic și logic, e necesar, să evidențiem care sunt riscurile și dezastrele pentru sănătate și supraviețuirea omenirii la începutul mileniului III, în condițiile existenționale. Oportun și imperios se cere ca să expunem, să grupăm aceste riscuri în riscuri externe, regionale, globale, geografice, infecțioase, nucleare, sistemice, antropogene, neantropogene, geologice, cosmice, antropice, existențiale etc.

Omul, fiind o făptură a lui Dumnezeu și totodată biosocială, interacționează direct cu biosfera, cu mediul ambiant, căutând un echilibru al socialului și biologicului în el, dar și în viața cotidiană. În primul rând, omenirea a avut probleme cu dezastrele naturale, climaterice. Au fost desemnate în istorie circa 57 cele mai periculoase pentru supraviețuirea omenirii. Aceste fenomene – cutremure de pământ, inundații, alunecări de teren, erupții vulcanice, uragane și tornade, vânturi puternice și viscole, cicloni, hiper-cicloni și tsunami, incendii, secete și altele. Aceste dezastre, fenomene naturale au avut un impact distructiv pentru omenire și revitalizarea Terrei.

În procesul dezvoltării civilizațiilor, tehnologiilor, omenirea a fost amenințată și de accidente, catastrofe – biologice, nucleare, chimice, avarii la hidrocentrale, a liniilor de comunicații și telecomunicații, radioactivitate etc. [2].

Schimbările climatice sunt adevărate riscuri pentru omenire. Încălzirea globală este o provocare și variație anormală a climei asupra Pământului și a oamenilor. Valurile de căldură au consecințe nefaste asupra adaptabilității oamenilor, dar și a denaturării mișcării apei în natură. Fenomenele dezastuoase ale inundațiilor și a secetei, schimbările florei și faunei, induce lipsa apei și poluarea cu nitrați, nitriți, metale grele etc. Pericole și riscuri existenționale globale pot fi și de la erupțiile solare, explozii de raze gamma, erupții în centrul Galaxiei, diferite acumulări de poluare a biosferei, stratosferei, atmosferei. Aceste procese pot fi alimentate de la degradarea Soarelui, denaturarea orbitelor planetelor, chiar și de posibilitatea de a lovi Pământul de către asteroizi etc. [5].

Apariția naturală a diferitor bacterii și virusi de specii și tipuri noi, ce pot impune moartea gazdei, dar și a celor fabricați, formați în laboratoarele de biotehnologii, de arme virusologice sau bacteriologice ce pot induce mortalitatea în masă [3].

Apariția diferitor bacterii aerobe și anaerobe, clonate pe fondalul de antibioticoterapie nerațională, induce infecții generalizate și sepsisul, ca rezultat al antibioticorezistenței microorganismelor. Rezistența la antibiotice ne poate duce la selecția naturală și colapsul civilizației contemporane [3].

Un pericol pentru sănătatea umană și a supraviețuirii pot fi zoonozele și zooantroponozele. Apar diferiți paraziți, virusuri și bacterii, care pun în pericol sănătatea și viața oamenilor. Un rol important îi revine și omului, ce se ocupă cu clonarea virusurilor ucigăse [4].

Alt risc pentru sănătate și supraviețuire este războiul și distrugerea în masă a oamenilor. Cel mai mare pericol devine războiul nuclear. Posibilitatea avariilor la Centralele nucleare existente pe Pământ [5].

Totodată lipsa de responsabilitate a omenirii, poluării, deșeurilor duce la poluarea apelor oceanelor, mărilor, râurilor etc. Riscuri sunt induse și de poluarea aerului cu oxid de carbon, de termocentrale – pentoxid de vanadiu, oxid de sulf, automobilismul – hidrocarburi aromatice, policiclice, benzpiren, oxid de plumb, oxid de fier, oxid de cadmiu etc.

Pierderea biodiversității, atât a florei, cât și a faunei, denaturarea sănătății biosistemelor, dispariția plantelor și a speciilor de animale. Actualmente se estimează că în condițiile de risc pot dispărea cca 1 mln de specii [5].

Un risc pentru sănătatea Terrei și a sănătății este radioactivitatea. Sursele naturale, a centralelor atomice, a surselor ionizante – Uran 238, Stron-

țiu-90, Cesium-137, surse de radiații – centre, aparate de Roentgen, acceleratoare liniare, roci cu radon, vulcanice, beton etc.

Alimentarea nesănătoasă, cu alimente procesate, cu coloranți, conservanți, E-uri, uleiuri vegetale și de palmier, alimente și plante genetic modificate etc., sunt adevărate riscuri pentru sănătatea umană.

Riscuri prezintă și diferite arme de omucidere, virusologice, bacteriologice, chimice, climaterice, electromagnetice, terorismul și bioterorismul. Pericole provoacă și nanotehnologiile sub orice formă, bionano-, farmacnano-, ingineria genetică, asamblarea moleculară, dar și inteligența artificială, superinteligența, robotizarea, digitalizarea 5G și altele, care cer o abordare și cercetări specifice [3].

Institutul Umanității Viitoare a efectuat un pronostic cu privire la probabilitatea estimată a dispariției umanității înainte de 2100, argumentarea pericolelor – probabilitatea totală – 19%, armele care folosesc nanotehnologii – 5%, inteligența artificială – 5%, războaiele nonnucleare – 4%, pandemiile rezultat a manipulărilor biologice – 2%, război nuclear – 1%, accidente de nanotehnologii – 0,5%, pandemii naturale – 0,05%, terorism nuclear – 0,03%.

Unii cercetători descriu potopul, apocalipsa, dispariția lumii. Alții contrariu „Sistemul Casandra: în timp ce riscurile antropogene sunt minimizezate, atribuindu-le unor frici iraționale: dezastrele descrise în mituri sunt considerate exagerate de ignoranță și denaturarea amintirilor”.

În lume sunt multiple organizații care evaluează riscurile pentru omenire (Buletinul Atomistii, 1947). Clubul de la Roma, în 2000 mulți savanți au creat Centre de studiere a riscurilor planetare ce pot fi induse de inteligența artificială. Fundația Liteboot, 2006 – cercetări tehnologiei în privința dezastrelor. Institutul Viitorului Vieții înființat în 2014 caută modalități de a proteja umanitatea în urma riscurilor tehnologiilor, finanțată de Elon Musk.

Crizele umanității pot deveni riscuri existențiale. Crizele financiare au o influență directă asupra omenirii, politicile monetare, creditar-bancare etc. la fel și criza energetică, criza alimentară, dezastrele vor induce atât riscuri, cât și migrația popoarelor.

În 2018 – au fost 1600 de dezastre, în urma cărora 17,2 mld de oameni și-au schimbat locul de reședință.

Cu studiul riscurilor existențiale se preocupă și Universitatea Oxford din 2005, Universitatea Cambridge din 2012, ce studiază riscurile – inteligența artificială, biotehnologiile, încălzirea globală și riscurile de război,

Universitatea Stanford, studiază politicile de cooperare pentru reducerea riscurilor catastrofelor planetare.

Și OMS are un departament Global Alert and Response (GAR) responsabil pentru coordonarea dintre statele membre în caz de Pandemii, USAID are un program similar. Există și alte organizații la nivel mondial, care studiază problemele de bio-securitate și de opunere terorismului, datele studiază alimentația, subnutriția, foamea. E de menționat că ONU, dispune de birou, ce se preocupă de reducerea riscurilor de dezastre (UN-DRR), care deduce prognosticurile în domeniu, prevederea viitorului și a minimalizării posibilelor dezastre.

Omenirea trebuie să conștientizeze riscurile și dezastrele pentru sănătatea și supraviețuirea omenirii și să elaboreze mecanisme și tehnologii de atenuare a lor.

Totul pentru sănătate și viață!!!

Referințe bibliografice

1. Melnic B. Cunoașterea conștiinței umane: curs didactic pentru studenți și liceeni. Chișinău: Ponto, 2002.
2. Mereuță I. Spre mileniul III. Dezvoltarea durabilă și problemele ei medico-sociale. Chișinău 1999.
3. Mereuță I. Biosfera, homocentrismul și bazele demnității umane ca concepții de dezvoltare durabilă și de supraviețuire a omenirii. În: Materialele conferinței a X-a științifică internațională, 2005, p.52-56.
4. Mereuță I. Biosfera, homocentrismul și divinitatea – concepția supremă a omenirii, 2010.
5. Țirdea T., Berlinschi P. Omul și unele probleme de supraviețuire a omenirii. În: Materialele Conferinței științifice internaționale, 27-28 martie, 1997, p.3-8.